

Nazi-bouwwerk Prora in toeristisch jasje gestoken

Achtergrond - 14 september 2023 - Auteur: Lynn Stroo

Het is een immens vakantieoord dat de nazi's in de jaren 30 aan de kust van het Duitse eiland Rügen bouwden: Seebad Prora. De flatgebouwen, die kilometers lang doorlopen, konden niet meer worden opgeleverd. De Tweede Wereldoorlog brak uit en de badgasten kwamen nooit. Maar na decennia van leegstand en verpaupering is het 'kolos van Prora' inmiddels omgebouwd tot moderne vakantiewoningen. Niet alle Duitsers vinden dit kunnen: 'Dit is *Wahnsinn*'. Lynn Stroo bezocht Seebad Prora deze zomer.

Spelende kinderen in de Oostzee, mensen op terrasjes, flanerende toeristen over een *Allée* langs moderne hotels; wie niet beter weet, waant zich hier op deze zomerdag in juli in een perfect vakantieparadijs. Wie wat langer rondloopt, ziet ook een ander beeld; een van de fris-witte hotels grenst direct aan een vervallen pand. Het grauwe beton is vlekkelig, alle ramen zijn kapot en de deuren dichtgetimmerd. Via een provisorische doorgang staan de badgasten in slechts een paar stappen op het zilverwitte strand. De helderblauwe zee doet mediterraans aan, maar de hekken en waarschuwingsborden met '*Lebensgefahr*' op de vervallen kade beperken het zicht.

Aan die kade hadden schepen vol Duitse arbeiders moeten arriveren voor een strandvakantie, georganiseerd door de nationaalsocialistische reisorganisatie Kraft durch Freude (KdF). Het complex van ongeveer vijf kilometer lang zou 20.000 mensen kunnen herbergen. Er waren feestzalen, sporthallen en restaurants ontworpen, alle kamers hadden uitzicht op zee. Arbeiders konden zich hier ontspannen en tegelijkertijd, zo was de bedoeling van Adolf Hitler, opladen voor de strijd. In 1936 werd begonnen met het megalomane project, maar toen nazi-Duitsland de Tweede Wereldoorlog begon, waren de Duitse arbeiders elders hard nodig en viel de bouw van Seebad Prora stil.

Het grote verval

Helemaal leeg stond het bouwwerk tijdens de oorlog niet. Er werden onder meer inwoners uit Hamburg opgevangen, die na het bombardement op die stad dakloos waren geworden. Tsjechische, Poolse en Sovjet-burgers en krijgsgevangenen

werden als dwangarbeiders ingezet om delen van de KdF-panden gebruiksklaar te maken voor Duitse politiebataljons. Na de oorlog nam het Sovjetleger zijn intrek in de bewoonbare delen, later werd Prora een basis van de Nationale Volksarmee (NVA), het leger van de DDR.

Pas na de Duitse eenwording in 1990 kwam het kolossale bouwwerk leeg te staan en begon het grote verval. Wel kreeg het in 1994 een monumentenstatus. De constructie van gewapend beton werd gezien als een technisch hoogstandje van de jaren dertig. Maar een nieuwe bestemming kwam maar niet. Wat moest Rügen aan met de grootste architectonische nalatenschap van de nazi's?

Dat Prora zich de afgelopen jaren heeft getransformeerd van spookstad tot luxueuze badplaats, kwam door het besluit van de deelstaat Mecklenburg-Vorpommern om het bouwwerk in blokken te verkopen aan particuliere investeerders. Blok 1 tot en met 4 werden in 2004 verkocht, blok 5, waar sinds 2011 ook een jeugdherberg gevestigd is, kreeg in 2018 een nieuwe eigenaar. De bestemmingsplannen waren nogal eenduidig: er moesten vooral toeristische accommodaties komen.

Verschillende reacties

Het is inmiddels goed te zien dat de verbouwing voor het grootste gedeelte klaar is. Alleen blok 5 en de helft van blok 3 wachten nog op renovatie. De hotels zijn op deze julidag volop in gebruik. Op de plek waar het nieuwe exterieur nog aan het verpauperde origineel grenst, blijven veel mensen staan. "Dit is toch waanzin?" zegt een Duitse man tegen zijn gezin. Hij maakt foto's van een hotel met 'Ostsee Neu Erleben' op de gevel. Aan zijn twee zoons vertelt hij over de geschiedenis van Prora. "Furchtbar" (vreselijk) vindt hij dat in dit nazi-bouwwerk hotels zijn gemaakt. Een andere man die voorbij fietst noemt het 'erstaunlich' (verbazingwekkend), dat er bij de hotels geen bordjes met historische uitleg staan. *Tekst gaat verder onder de foto*

De reacties op het 'nieuwe' Prora zijn volgens Katja Lucke, wetenschappelijk leider van het [Dokumentationszentrum Prora](#), lang niet allemaal negatief, vertelt ze aan de telefoon. "Het is heel verschillend. Sommige mensen vinden het juist heel goed dat het nu een puur toeristische bestemming heeft gekregen. Anderen weten niet eens van de geschiedenis."

Voor de ingang van het documentatiecentrum, waarin al ruim twintig jaar de ontstaansgeschiedenis van Prora wordt getoond, hangt een bordje met '*Kein Platz für Rassismus!*' Bezoekers met nazi-sympathieën noemt Lucke een uitzondering, maar ze komen soms wel. "Mensen met bepaalde rechts-extremistische tatoeages of teksten op t-shirts weren we uit het museum, of we spreken hen erop aan. Gelukkig is dat niet vaak."

Dure hotels

Lucke vindt het jammer dat er steeds minder historische sporen te vinden zijn in Prora. "Ik had gehoopt ze bij de verbouwingen voorzichtiger waren geweest. Nu is het erg commercieel en toeristisch. Ik had graag gezien dat Prora meer een mix geworden was van wonen, cultuur, sport, educatie en toerisme."

De hotels en appartementen zijn vooral weggelegd voor mensen met meer geld. Een nachtje in een van de hotels kan in de zomermaanden al snel een paar honderd euro kosten, blijkt uit een zoektocht op diverse boekingsites. De ruime woningen van het Berlijnse vastgoedbedrijf MyHome kostten een aantal jaar geleden al 4000 euro per vierkante meter. Aan belangstelling was geen gebrek, [vertelde de makelaar in 2015 aan de regionale omroep NDR](#). Ruim 80 procent van de woningen was toen al verkocht.

De appartementen zijn een geliefd investeringsobject, vertelt Lucke. Eigenaren kunnen de woningen fiscaal aftrekken vanwege de monumentenstatus die de panden nog steeds hebben. Met zo'n status moet bij een verbouwing rekening worden gehouden met de originele staat, maar daarover is veel discussie geweest, en nog steeds, vertelt Lucke. "Hotelkamers aan zee kunnen niet zonder balkons, dus die zijn er overal gekomen. Ook hebben sommige investeerders daketages gebouwd, met goedkeuring van de commissie *Denkmalschutz*, die over de monumentenstatus gaat. Nu ziet alles er zeer modern en chic uit, maar de oorspronkelijk façade is sterk veranderd."

Gedroomde badplaats

Lucke hoopt dat in de toekomst iets van oorspronkelijke delen behouden blijft. “Prora is nog volop in ontwikkeling”. De badplaats heeft sinds kort een klein centrum met een supermarkt, horeca en een nieuw museum dat de NVA-collectie toont. Ook is de promenade vanaf de nabijgelegen kustplaats Binz doorgetrokken tot aan Prora. Maar sommige cafés en winkels hebben hun deuren alweer moeten sluiten vanwege

tegenvallende belangstelling, vertelt Lucke. “We moeten nog zien of alles gaat werken. In de winter is het hier sowieso bijna uitgestorven.”

Bijna 90 jaar na de eerste steenlegging is Prora toch grotendeels de gedroomde badplaats geworden. De oude gedeeltes gaan bijna moeiteloos over in de gerenoveerde panden, al is de geschiedenis nog lang niet uitgewist. Bij de vervallen kade tuurt een klein meisje over zee. Ze lijkt de hekken, waarschuwbordjes en restanten uit een donker verleden niet te zien. “Kijk eens hoeveel water er in de zee zit mama”, zegt ze. “Het is hier *wunderschön*”.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/56425/nazi-bouwwerk-prora-in-toeristisch-jasje-gestoken>